

de integro delecto arbitro, alia amicorū paria apud illum referamus: deinde uter succubuerit, ei tum quidē amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. Aut si hoc crudele, quādo tu amicitiam admirari uisus es: ego nihilo secius puto, nullam esse mortalibus possessionem hac præstantiorem neq; pulchriorem: quin ipsi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam usq; uitam simus amici, utriq; uictores, utriq; maximis potiti præmijs: uidelicet p̄ unica lingua, unaq; dextra, binas uterq; habituri: atq; insuper oculos quoq; quaternos, pedesq; quaternos: in summa, duplicia omnia. Eiusmodi nāq; quiddam est: cum duo tresq; copulantur amici, qualem Geryonē scriptores depingunt, senis manibus, ternisq; capitibus hominē. Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui cōmuniter omnia gererent: ut dignum est his, qui amicitia coniuncti sunt. TOXAR. Probe dicis, atq; ita faciamus. MNESIP. Verum neq; sanguine opus est Toxaris, neq; Acinace, qui nobis amicitiam confirmet. Hæc enim confabulatio, & quod eadem amamus, id multo certius est calice illo quem bibitis: propterea quod huiusmodi non obligationem, sed animum postulare mihi uidentur. TOXAR. Placent ista, iamq; amici atq; hospites simus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, si quando in Scythiam perueneris. MNESIP. Nimirum ut sis sciens, nequaq; me pigeat uel longius etiam proficisci, si tales amicos nancisci liceat, qualem esse te Toxari ex tua oratione conijcio.

LUCIANI TOXARIS SEV AMICITIAE, DES.

Erasmio Roterodamo interprete, finis.

REVERENDO IN

CHRISTO PATRI AC DOMINO, D.

Renato episcopo Carnutensi, Erasmus

Roterodamus S. D.

Vim multis modis compertū haberem, ornatissime pater, q̄ cādide de meo ingeniolo, meisq; nugis tum sentias, tū prædices, uir alioqui naris emūctissimæ: iamq; ad Italicum iter accincto, per itineris comites nō liceret celsitudinem tuam interuifere: ut esset tamen interim quod te tui Erasmi commonefaceret, Luciani pseudomantem misi, sceleratissimum quidem illum, sed quo non alius sit utilior ad deprehendas coarguendasque quorundam istorum imposturas, qui hisce quoq; tēporibus uel magicis miraculis, uel ficta religione, uel adsimu-

g latis

latis condonationibus, alijsq; id genus præstigijs, uulgo **fucum facere** solent. Eum igitur leges, uti spero, nõ modo cum fructu aliquo, uerum etiã summa cum uoluptate, propterea quod intelligam te, licet præter generis claritatem, fortunæ splendorem, muneris autoritatẽ, serijs illis ac tetricis studijs absolutum, non solere tamẽ admodum ab his etiam elegantioribus Musis abhorrere: & huiusmodi lusus nec inamcenos, nec infrugiferos arduis negocijs libenter intermiscere. Porrò quicquid est, uel nigri falis, quem Momo tribuunt, uel candidi, quem Mercurio ascribunt, id omne in uno Luciano copiosissime reperias licebit. Carnutenis oppidi, tam splendidum profecto, tamq; celebre phanũ, fulmine conflagrasse, dici non potest quàm feram acerbe. Bene uale in reditum ex Italia nostrum. Luteciæ, Anno M. D. V.

LUCIANI ALEXAN

DER SEV SPEVDOMANTIS, DES. ERASMO
ROTERODAMO INTERPRETE.

V quidem charissime Celse, leuẽ forte quãdam ac facilem prouinciam tibi mandare uideris, cum iniungis ut Alexandri Abonotichitæ impostoris uitam, cõmentã, neq; non audaciam præstigiãsq; libro complexus, uoluen ad te transmittam. Verũ si quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto nõ minoris sit negocij quàm Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res gestas literis proderet: tantus hic scelere, quãntus ille uirtute. Attamen si candide ignoscenterq; legere uoles, & quod narrationi deerit, id ex te imputare atq; addere, conatum hunc te autorem capeffam, & Augæ bubile si nõ omne, at certe pro mea uirili repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias, quantus, quamq; immensus fuerit fimus uniuersus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniã uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriã literarumq; monumentis tradi uirum longe sceleratissimũ: meo, qui sumam operam in huiusmodi narratione, rebusq; gestis hominis, quem nequaq; oportebat ab eruditis legi, sed in frequentissimo quopiam & amplissimo theatro spectari à simijs aut uulpibus discerptum: quanq; si quis hoc crimẽ nobis impegerit, poterimus & ipsi nos exemplo quodã simili tueri. Etenim Arrianus ille discipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnem uitam in literarum

rarum studio uersatus, cum simile quiddam fecerit, pro nobis quoque
 responsurus est. Nam is quidem Tillibori latronis uitam describere
 non est grauatus. Nos uero multo crudeliore latronem memoriae pro-
 demus, quippe qui non in syluis ac montibus, sed ipsis in urbibus sit la-
 trocinatus: neque qui Minyam tantum, aut Idam sit pergrassatus, neque
 paucas quasdam Asiae partes, uidelicet desertiores depopulatus, sed
 qui uniuersam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem suo compleuit
 latrocinio. Ac primum tibi depingam hominem, effigiem eius quoad
 potero proxime uerbis adumbrans: tamen si non sum admodum pin-
 gendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi representem, proce-
 rus erat, & aspectu decorus, planaque specie diuina quadam ac maesta-
 tis plena, colore candido, barba non admodum hirsuta, coma partim
 natua tectus, partim appositicia: sed hac adeo scienter efficta, ut uul-
 gus ferè non sentisceret imitatam asceticamque esse. Oculi uehementer
 acres ac uersatiles, tum diuinum quiddam relucens. Vox dulcissima
 pariterque clarissima. In summa quo ad has res, nulla ex parte poterat
 improbari, ac figura quidem hominis erat huiusmodi. Caterum mens
 atque animus: o malorum depulsor Hercules, & auersor tristium Iupiter,
 seruatoresque Dioscuri, in hostes potius contingat incidere, quam
 cum eiusmodi quopiam habere commercium. Siquidem ingenio, soler-
 tia, acumine longe praestabat ceteris mortalibus. Tum curiositas, docili-
 tas, memoria, & ad disciplinas ingenij felicitas, horum unumquodque
 supra quam dici possit, illi suppetebat, quibus tamen pessimam in par-
 tem est usus. Et quum haberet arma tam egregia sibi suppeditata, illico
 nimirum omnium qui essent sceleribus nobilitati, facile summus eua-
 sit, uel superior Cercopibus, Eurybato, Phrynonda, Aristodemo, So-
 strato. Nam ipse cum aliquando Rutiliano scriberet genero, modestissi-
 meque de se loqueretur, Pythagorae semet adsimilabat. Atqui ueniam
 mihi dabit Pythagoras, uir ille quidem sapiens, ac mente diuina: ceterum
 si huius aetate uixisset, puer (sat scio) praehoc uisus fuisset. Sed
 heus tu per Gratias, caue putes haec in Pythagorae contumeliam me di-
 cere, quasi uelim eos similitudine rerum gestarum committere. Verum si
 quis deterrima, quaeque & probrosissima, quae de Pythagora per calu-
 mnam feruntur (quibus equidem haudquaquam fidem perinde ut ueris
 habuerim) si quis tamen conferat in unum, ea nimirum omnia, uix etiam
 minima particulam adaequent Alexandrinae uersutiae. Prosum enim
 imaginare mihi, & cogitatione finge, quam maxime uaria ingenij tem-
 peraturam, indolemque ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijsque confu-
 sam, promptam, audacem, uersatilem, & ad efficiendum quae cogitasset
 nullum refugientem laborem, appositam ad persuadendum, cuiusque fa-

tile fides habenda uideretur: tum quæ mire simularet optima quæq; ea quæ à mente essent diuersissima, præ se ferret. Primum igitur nemo cum illo congressus est, qui non hac cum opinione discesserit, ut eum mortalium omnium optimum æquissimumq; præterea simplicissimū minimèq; fallacem iudicaret. Accedebat ad hæc omnia grandium rerum conatus, quū nihil pusillum cogitaret, sed ad maxima semper appelleret animum. Ita quū esset adolescentulus adhuc, formosus admodum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbescēte: id quod licebat partim è stipula conijcere, partim audire ex his qui ita prædicabant: passim sese prostituēbat, ac mercede sui copiam faciebat ijs quibus lubitum fuisset. Inter multos autem incidit in hunc amans quidam præstigiator, ex eorum numero, qui magiam & diuinas incantationes profiterentur, tum illectamenta ad cōciliandam in amoribus gratiam, malorum immisiones in hostes, rationem eruendi reperiendiq; thesauros, hæreditatum successiones. Hic ubi conspiceret bene ingeniatum puerum, atq; ad subministrandū arti negociōq; suo propensissimū: utpote qui non minus illius adamaret maleficiū, quàm ipse huius formam: eruditum eum, semperq; deinceps pro adiutore ministrōq; est usus. At is publicus quidem & apud uulgus medicum scilicet agebat: didicerat autem apud Thoonis Aegyptij coniugem:

Carmen Homerium.

Pharmaca mixta, salubria multa, at noxia multa.

Quorum omniū successor hic atq; hæres factus est. Porro doctor ille & idem amator natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorū numero, qui cum egregio Apollonio Tyanæo illo erant uersati, totamq; illius tragœdiam pernouerant. Vides quam è schola tibi hominem refero? Verum ubi iam barba plenus esset Alexander, Tyanæo illo uita defuncto, in egestatem redactus, deflorescente simul & forma, unde uictum parare licuisset, nihil postea paruum agitabat animo. Sed inito commercio cum Byzantino quopiam, annalium scriptore uiro, qui in certamina descendunt, omniū ingenij longe sceleratissimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circūibant, imposturis ludificantes, ac pingues homines (sic enim illi peculiari magorū lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulierem opulentam nacti sunt, natu quidem grauiorem illam, quàm ut amoribus esset idonea, sed quæ studeat etiam dum amabilis haberi. Ab hac uictus copia suppeditabatur, atq; hanc ex Bithynia in Macedoniam usq; sunt consequuti. Nam illi patria erat Pelle, qui locus olim floruit sub Macedonicis regibus: nunc à paucis, ijsq; obscuris & humilibus incolitur. Ibi quū conspicerent immani magnitudine dracones placidos admodum ac mansuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, & cum pueris unà cubarent, & calcantes ferrent, neq;

rent, neq; cōmouerentur, si quis stringeret premeretq;: deniq; perinde atq; infantes lac è papilla sugerent (nam sunt id genus apud illos permulti, unde uerisimile est, olim illam de Olympiade fabulam increbuisse: quū Alexandrū conciperet, huiusmodi dracone quopiā, opinor, cū ea concumbente) mercati sunt ex his serpentibus unū, qui esset pulcherrimus, obolis sanè paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iam bellum oritur, nimirum quum duo facinorosissimi, & immani audacia præditi, neq; non ad maleficia promptissimi, societatem inijsent, facile perpenderūt hæc duo potissimū in hominum uita tyrannidem obtinere, spem ac metum, quorū utroq; si quis ad cōmoditatem uteretur, fore ut is illico ditesceret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui spe teneretur, uidebant præscientiā quā maxime necessariam esse, summēq; desiderari: atq; hac uia Delphos olim fuisse ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarum, & Branchydes: nimirum hominibus per hos, quos modo dixi tyrannos, nempe spem ac metum, ad sacra cōfluentibus, ac futura prædiscere cupientibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, aureosque dedicantibus lateres. Hæc ubi inter sese uersasse, ultróq; ac citro agitassent, uisum est uaticini ï oraculūq; constituere: etenim si res ea processisset, sperabant se protinus diuites atq; felices fore. Quod quidem negotium magnificentius etiam illis successit, quā expectauerant initio, & uel spe melius euenit. Hinc iam spectare cœperunt: primū quidem de loco, deinde quonam exordio, quāue ratione negotium oporteret auspicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam esse censuit, utpote regionem à negociatoribus frequentatam, tum Thraciæ Bithyniæq; confinem, neq; longe distitā ab Asia Galatiæq;, cunctis item imminentibus populis. At è diuerso patriam suam prætulit Alexander, nam aiebat, id quod erat res, ad huiusmodi negociorum auspicationem aggressio nemque hominibus opus esse crassis & stolidis, & qui uiderentur admissuri: cuiusmodi Paphlagones affirmabat esse hos, qui supra Abonimurum incolunt, nempe supersticiosos plerosq;, ac stolidos: qui si quis tantum apparuisset, tibicinem aut tympanistam, aut qui cymbala pulsaret secum adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehementer omnes in illum inhient, & perinde ut cœlitum quēpiam intueantur. Hac de re quū controuersiæ nonnihil inter illos fuisset, tandem uicit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonē (nam id oppidum uisum est hac parte habere nōnihil ipsis cōducibile) in Apollinis tēplo, quod est apud Chalcedonios uetustissimū, æreas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodum Aesculapiū unā cum patre Apolline in Pontum aduenturū, atq; Abonimurum inhabitaturum. Eæ tabellæ quum

essent de industria repertæ, facile effecerunt ut hic rumor in omnē usq; Bithyniam ac Pontum dimanaret, multo autem ante alios in Aboni murum, nam hi protinus statuerant etiam templum erigere, iamq; fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus, Cocconas ancipitia quædam, atq; ambigua obliquaq; conscripsit responsa. Deinde paulo post diem obit, à uisera (sicut opinor) ictus: in huius demortui locum accersitur Alexander, ac succedit iam comatus, cæsariæq; promissa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, supra eam ueste amictus candida, falcem tenens exemplo Persei, à quo se maternum genus ducere prædicabat. At perditissimi illi Paphlagonæ quum ambos illius nossent parentes obscuros atque humiles, tamen oraculo crediderunt ita canenti:

Perfides genere gratus Phœbo iste uidetur:

Dius Alexander Podaliri sanguine cretus.

Hic nimirum Podalirius libidinofus erat, ac natura mulierofus, adeo ut à Tricca ad Paphlagoniã usq; in Alexandri matrē sit incitatus ille, ctusq;. Repertum est aliud oraculum, quasi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam

Tirsiide erit quidam Aufonia de gente sacerdos:

Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit

Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita

Quadrorem numerum, referentem nomina diuini,

Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

Alexander itaq; multo post in patriam irruens cum eiusmodi Tragœdia, conspicuus erat ac splendidus: quū interim furore afflatum sese nō nunq; adsimulabat, ore spuma completo, id quod ille facile efficiebat, radicula (ea est herba lauandis lanis idonea) radice cōmanducata. Cæterum illis diuinum quiddam, ac formidandum spuma uidebatur. At multo antea sibi finxerant, parauerantq; è linteis confectum draconis caput, quod speciem quandam humanam præ se ferret, colorum fucis mire adsimulatū, quodq; pilis equinis os & aperiret, & clauderet. Tum lingua (sicut est draconū) bisulca atra prominebat, quæ & ipsa pilis agebatur. Porrò Pellæus ille draco iam pridem erat in promptu, domiq; alebatur: quū res postularet, tum ab illis proferendus, unaq; in partem Tragœdiã acturus, uel princeps potius huius futurus fabulæ. Iam uero ut erat maturū aggredi, tale quiddā machinatur, noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effossa. Constiterat autem in eis aqua, siue quod ea indidē alicunde destillauerat, siue quod ex æthere deciderat: illic ouū antea excauatum deponit, quod quidem intus occultabat foetum recens æditum serpentis. Id quū alte demersisset in abditas luti cavernas, rursus illinc discessit. At mane quū in forū prosiliisset nudus, nisi quod

nisi quod subligari circum pudenda tectus erat, eoque inaurato: tum falcem illam gestans, simulque soluta uentilans, iactansque comam, eorum more, qui a Cybele deorum matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: concensa sublimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam beatam esse predicans, quae mox deum propalam esset ostensura mortalibus. Porro qui aderant (nam concurrebat uniuersa prope ciuitas) una cum mulieribus, senibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quasdam sonans incognitas, nihilque significantes, cuiusmodi sint Hebraeorum aut Phoenicum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorum quae dicebat, nisi solum hoc, quod Apollinem Aesculapiumque passim admiscebat. Sub haec ad institutum templum curriculo fugiebat, accedensque ad fossam ac fontem illum quem iam ante conditum oraculum praestruxerant: ingressus aquam, magna uoce canebat laudes Apollinis & Aesculapii, inuitabatque deum, uti dexter ac felix in ciuitatem adueniret. Deinde phialam postulat, eam porrectam a quopiam, facile immergens, una cum aqua lutumque haurit, & ouum illud in quo nimirum ille deum concluderat, candida cera, cerussaque commissuram operculi ferruminans. Id quum manu cepisset, affirmabat iam Aesculapium tenere sese. Interim illi stupidis defixisque intuebantur oculis, expectantes quidnam esset futurum postea, iam dudum admirantes ouum in aqua repertum. Porro posteaque fregisset idem caua uola compressum, ac serpentis illius foetum exclusum excepisset, simulatque mouentem hunc sese conspicerent illi qui aderant, ac digitis circumuoluentem, protinus uocem tollebant, deumque consalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam esse dictitabant: singulique affatim uotis implebantur, thesauros, opes, prosperam ualitudinem, aliaque id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rursus cursim sese domum abripuit, una secum asportans, modo aeditum in lucem Aesculapium, bis natum scilicet, cum semel duntaxat nascantur homines: atque eum non ex Cornide per Iouem, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neque ex cornice, uerum ex anseris progenitum. Populus autem uniuersus consequebatur, omnes afflati deo, atque ob spes animo conceptas furore correpti. Interdum igitur se domi continebat, sperans fore, id quod & euenit, ut fama promoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Ergo posteaque urbs ita esset hominibus referta, ut iam redundaret: sed quibus omnibus iam antea tum cerebrum, tum cor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur uiris pane uictitantibus (ut loquuntur poetae) uerum qui praeter solam figuram nihil a pecudibus distarent: in aediculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet ornatu, qui uatem mire deceret: imponit in sinum Pellaeum illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, maximus pulcherrimusque. Hunc totum ubi collo circumdedisset, caudam foras prominere sinens. Erat autem ingens adeo, ut cum per pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur. Solum autem caput sub alis abdi-

tum teneret, illo nimirum omnia ferente: lintheaceum illud draconis caput, altera in amictus parte contextū ostendebat, quod prorsum illius esse draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, ædiculas non admodum illustres, nec ad satietatem usq; luminis capaces: tum turbam hominū conuenarum, quicq; alijs ex locis alij cōcurrissent, tumultuantes: ac prius etiam quàm ista uiderent, mente attoniti stupefactiq; deniq; spebus illis sublatis: quibus ingressis, nō mirum si res uisa est portentosa, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse draconem humana specie, atq; eum insuper māsuetum tractabilemq;. Protinus autē ad exitum properabant, & priusq; exactius essent contemplati, protrudebantur ab ijs, qui noui semper ingrediebātur. Porro è regione ianuæ, per quā intrabatur, patefactū erat & aliud ostiū, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddam & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quū ille grauiter iam ægrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic nō semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi charissime Celse, si uera fateari uolumus, æquū est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis & ineruditis, si delusi sunt, quū draconem manu contingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluisent: quumq; conspicerent in dubia malignaq; luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nūc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certe Epicurum Methrodorumue, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinā aduersus hæc, atq; id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quicq; uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modumq; peruestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; præstigiaturæ, ceterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus confluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciâq;: eorum qui renunciabant, unoquoq; ut fit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulo post eundem cōtractasse iam grandem admodū factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebāt ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles.

Ast ubi iam maturū esset, ut cuius rei gratia hæcenus omnia fuerant excogitata,

excogitata,

excogitata, responsa quoque redderet is, qui requisivissent: diuinaretque, accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoque post patris Amphirai interitum, posteaque quam ille inter Thebanos extare desisset: patria pulsus, atque in Ciliciam profectus, haud incommodè rem gessit, quum Cilicibus euentura praediceret, binos obolos pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam, arrepta ansa, praedicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore ut deus ipse responsa daret, eiusque rei diem quendam certum praeloquutus est. Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodque maxime discere uellet, id in libello conscriberet, eumque funiculis obuinctum, cera argillaque, aut simili re quapiam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum, & apparatus cortinae) ordine per praconem ac theologum euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso pro cuiusque argumento, deo nimirum respondente, quacunque de re quis esset sciscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque difficilis animaduersu, uerum idiotis, quibusque nares essent mucro obsita, minimèque emuncta, prodigiosum, planeque incredibile quiddam esse uidebatur. Etenim quum uarias esset commentus artes, quibus signa tolleretur: quae quisque sciscitabat, ea legebat: atque ita quae uideretur, ad interrogata respondebat. Deinde rursus obuincta obsignataque reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quae ego illi tradidi, sanè quam diligenter obsignata signis, imitatu neutique facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus id effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quo uidelicet imposturas eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat. Certe charissime. Eam cerae partem quae post signum haerebat, acu candefacta liquefactam diducebat: tum ubi legisset rursus calefactam acu ceram, eam quae à tergo funiculi fuerat, signo eodem manente, facile coagmentabat. Porro secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice Berytiae, bitumine, ac lapide perspicuo trito, tum cera & masticha. Confectum igitur ex his omnibus collyrium ignicalfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatque siccum esset factum (siccabat autem protinus) comode resignabat libellos: quibus praelectis, impositae cerae denuo, pinde atque è lapide signum idem imprimebat, ad archetypum similitudinem mire effectum. Post haec iam tertia accipe ratione: Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicillos

go codicillos adglutinant, atq; ex his confecta ceu cera, mollem adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signū uti cōsueuerat. Sunt præter has & aliæ cōplures uia, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maxime quū tu in his quos de magorū artibus cōscripsisti cōmētarijs tum pulcherrimis, tum utilissimis, quiq; modestos reddere queant, si quis in eis euolendis uerfetur, abunde multa retuleris, longēq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq; non mediocri ad eam rem utens ingenio, artēq; negociū reddens probabilius, dum alijs obliqua quædam & ambigua respondet ad ea quæ proponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille cōuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitæque rationes præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) cōplura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cytmidēs ab illo probabantur, id est nomen confictū emplastri, ursino adipe cōfecti. Porro spes, rerumq; successus & incrementa, neq; non hæreditatū obuentus semper in aliud tempus reijciebat, illud interim addens: Cuncta hæc tum obtingent, cū ipse uolam, quūq; uates meus Alexāder me rogabit, proq; uobis uota faciet. Deniq; merces erat unicuiq; responso præstituta, nempe drachma cū obolis duobus. Ne uero pusillum aut exiguū fuisse putes amice hunc quæstum, quū in annos singulos ad septuaginta aut octoginta milia redierit, usq; adeo auidis & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decē aut quindecim rogationes traderent. Cæterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursus ad congerendas opes in thesaurū reponere, uerum complureis & alios habebat secū adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula conderent, qui responsa seruarent, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuiq; pro dignitate meritōq; lucrum impartiebat. Ad hæc nonnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui famam eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam prædicere reuocarēq; fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uita defunctos in uitam reuocare. Concurreretur igitur undiquaq; magnōq; tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, dabantur munera, eaq; duplicata, prophetæ discipulōq; dei. Jam enim & tale quoddam oraculum exierat.

Muneribus decorare meum uatem atq; ministrum

Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum

Verum ubi iam plerique, quibus mentis plusculum inerat, non secus atque ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illum, praesertim ex his, qui studebant Epicuro: iamque paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa praestigiatura, fictusque fabulae apparatus: horrendum quiddam in eos adidit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uerentur in sese turpissime maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellent propiciū habere deum. Porro super Epicuro huiusmodi quoddam oraculum prodidit: Sciscitanti cuiquam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, cōpedibus uinctus in caeno desidet. Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cum uideas interrogationes adeuntium, quam sint prudētes, quamque eruditae: Modis autem omnibus bellum erat illi cum Epicuro saeuum & irrecōciliabile, idque iure optimo. Nam cum quo tandem iustius bellum gerat, homo praestigiator, & monstris ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quam cum Epicuro, uiro uidelicet qui rerum naturam perspectam haberet, quicquid in his esset uerum uideret? Nam Platoni, Chrysippo, aut Pythagorae erat amicus, atque alta cum illis pax intercedebat. At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimum inuisus, atque id merito: quippe qui haec omnia ridicula ac ludicra duceret. Quam ob causam inter urbes Ponticas Amastrin in primis habebat exosam, eo quod acceperat eos, qui cum Lepido erant, alios item horum consimiles quam plurimos ea in ciuitate uersari. Neque unquam Amastrino cuiquam oraculum reddidit, quin ubi conaretur etiam fratri proconsulis respondere, deridicule profecto discessit, cum nec ipse quemadmodum idoneum oraculum fingeret inueniret, nec haberet qui sibi in tempore posset componere. Nam cum ille de stomachi dolore cōquirenti, uellet praescribere, uti suillum pedem cum malua praeparatum ederet, hunc in modum ait:

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostendebat ijs qui uellent, haud totum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquum corpus oculis exponēs: caput uero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam redderet attonitam multitudinem, pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquentem, citraque interpretem adentem oracula. Deinde non magno negotio, gruum arterijs contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat arte adsimulatū, insertis, alio quopiam per has foris insonāte, respōditabat ad ea quae proponebantur, uoce nimirum per linteaceū illum Aesculapiū ad aures promanante. Huiusmodi respōsa αὐτόφωνα dicebantur, id est, ipsius uoce reddita: neque quibuslibet, neque passim dabantur, uerū splendidis modo atque opulentis

opulenti, & qui grandia largirentur. Itaque quod Seueriano redditum est super expeditione in Armeniam suscipienda, ex Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incursum eius regionis, sic ait:

Parthis Armenijsq; citato Marte subactis,
Romam urbem reperes, & claras Tybridis undas:
Vertice ferta gerens radijs distincta serenis.

Deinde posteaq; uecors ille Gallus persuasus, incurSIONEM fecisset, euenissetq; ut una cum exercitu caederetur ab Othryade, hoc oraculum e monumentis sustulit, atq; aliud in eius locum substituit huiusmodi:

Agmen in Armenios ne duc: neq; enim expedit isthuc:
Ne tibi foemineis uir amictus uestibus, arcu
Exitium immittat, uitaeq; ac lumine priuet.

Siquidem & hoc interim callidissime fuerat comentus, ut posterioribus substitutitijsq; responsis, ea quae perperam maleq; euenissent, sarciret ac mederetur. Sapius enim aegrotis priusq; morerentur, praedixerat fore ut reualescerent: quibus morientibus, alterum oraculum illico paratum erat, quod superiori diuersa caneret.

Posthac desine opem morbo petere exitialis:
Mors etenim manifesta, nec euitare licebit.

Porro cum non ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Mallocq; responsa ferrebant, ipsos quoq; huiusmodi quadam arte diuinandi celebres haberi, eos sibi reddebat amicos, plerosq; consultorum ad illos remittens, his uerbis:

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditorus. Et rursus.
Branchydica accedas adyta, atq; oracula quaeras. Et iterum.
Mallon abi, Amphilochi quaerens oracula uatis.

Et haec tenus quidem de his, quae intra patriae fines usq; ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; designauit. Ut uero & in Italiae oraculi fama permanuit, inq; ipsam Romanorum urbem: iam nemo omnium erat, qui non alius alium anteuertere studeret, dum hi quidem eodem proficiscuntur ipsi, illi uero mittunt, potissimum hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in republica pollebant: quibus princeps quasiq; signifer extitit Rutilianus, uir alias quidem honestus ac probus, tum compluribus in praelijs Romanorum spectatae uirtutis: sed qui in his quae ad deos pertinent, parum sane saperet, ut cui prodigiosa quadam de illis essent persuasa, adeo ut sicubi lapidem uel inunctum, uel coronatum conspexisset, continuo procederet atq; adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaq; ac laeta ab illo postularet. Hic igitur simulatq; de oraculo inaudisset, parum aberat quin omissio quem tenebat exercitu, in Aboni murum auolarit: alios autem post alios eodem legabat. Porro qui mittebantur, seruuli nimirum idiotae quidam facile decepti, domum redibant, referentes partim quae uiderant, partim tantum

tanq̄ uidissent, audissentq̄: permulta insuper accumulantes illis, quo domino fierent commendatiores. Inflammarunt itaq̄ senem infelicē, & in uehementem insaniam impulerunt. At ille passim ad omnes amicos accedens, quos habebat, quum plurimos, tum potentissimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miserat, accepisset, partim quæ ex sese effinxerat. Et ad eum modum iste compleuit urbem, cōcitauitq̄, quàm plurimis item aulicis expauefactis, atq̄ attonitis. Qui protinus & ipsi cupiditate flagrare cœperunt, ut aliquid suis de rebus audirent. Porrò Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs, alijsq̄ magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti non solum renunciarent oracula, uerum etiam dei laudes canerēt, ac portentosa quædam de oraculo, deq̄ ipso mentirentur. Excogitarat autem ter scelestus ille quiddam neutiq̄ inscitum, & ingeniosius, q̄ ut in uulgarem comperat latronem. Etenim resignatis libellis, ac perlectis: siquid offendisset in ijs, quæ proponebantur, ita scriptum: ut cum periculo ac discrimine eius qui scripsisset, si proferretur, coniunctum uideretur, apud se detinebat: neq̄ remittebat, quo uidelicet obnoxios, ac propemodum seruos ob metum sibi redderet eos, qui miserant: quum in mentē illis ueniret, cuiusmodi de rebus consuluissent. Intelligebat autem esse consentaneum: ut qui opibus ac potētia præcellerēt, eiusmodi rogatiōes essent proposituri. Ab his munera q̄ plurima ferebat: quippe qui non ignorarēt sese intra casses eius teneri. Libet autem aliquot ex his responsis cōmemorare, quæ Rutiliano reddidit. Huic sciscitanti de filio, ex uxore prioris suscepto, qui iā per ætatē maturus esset, ut disciplinis erudiretur, quē instituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita respondit:

Pythagoram, egregieq̄ canentem prælia uatem.

Deinde paucis post diebus, extincto puero, ipse quidem hærebat: nec habebat quod incusantibus respōderet: oraculo uidelicet ita re præsentati confutato. At Rutilianus optimus ultro occupans, defendebat oraculum, affirmās hoc ipsum portendisse deum, qui iussisset neminē quidem è uiuis adolescentulo deligi præceptorē, sed Pythagoram potius, atq̄ Homerum iam olim defunctos, quibus cum credibile esset eum iam uersari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, si istiusmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret? Rursum eidem percontanti, cuius tandem animam esset sortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,

Deinde is qui nunc es: post fax phœbæa futurus.

Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic septuagenarius interiit, in insaniam uersus, haud expectato dei promisso, quanquàm hoc quoq̄ oraculum ex Autophonis erat. Eidē

h item

itē de uxore ducēda percōtanti, aliquādo incūctanter ac palā respōdit:

Ducito Alexandro natam, Lunāq; puellam.

Siquidē iam olim rumorem dissiparat, filiam quam habebat, è Luna sibi susceptam fuisse. Lunam enim ipsius amore captam fuisse, quum dormientem aliquādo conspexisset: nam id illi familiare est, formosos somno sopitos adamare. Porrò Rutilianus uir prudentissimus, nihil cunctatus, protinus accersit uirginem, nuptias cōficit, sponsus iam sexagenarius, concumbitq; socrum suam Lunam solidis Hecatombis placans, iamq; sibi unus è cœlitum numero uidebatur. At hic ubi semel in Italia rem esset aggressus, maiora indies ad hæc excogitabat, & in oēs Romanæ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prædicens ciuitatibus cauendam esse pestilētiā, incendia, terræmotus, se certa remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quum pestilentia increbuisse, unū quoddam tale oraculum, Autophonon & hoc, quoquò uersum gentiū prodiderat, unico carmine comprehēsum.

Intonsus nubem pestis depellit Apollo.

Atq; hunc uersiculum uidere erat passim pro foribus descriptum, tanq; aduersus pestilentiam remedio futurum. Verum ea res plurimis diuersam in partem euenit, propterea quod fortuna quadā sic accidit, ut eadē domus, quibus hic uersus esset inscriptus, potissimū desolarētur. Neq; uero me putes illud dicere carmen in causa fuisse, ut interierint, uerum casu quodam ad hunc modū accidit. Et haud scio, an pleriq; fratri carmine, negligentius ac securius uixerint, nihil aduersum pestē præter oraculū adhibentes: perinde quasi syllabas pro sese pugnātes haberēt, & intonsum Apollinem telis pestem propellentem. Exploratores item ex sua cōiuratione quā plurimos Romæ cōstituerat, qui sibi qua quisq; mente esset, indicarent, ac priusq; oraculū adhissent, illi significarēt quid nam essent percontaturi, quidq; potissimum cupere uiderentur, ut etiā priusq; aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atq; hæc quidem & id genus alia machinamenta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nam præter hæc & initiationes quāsdam instituerat, tædarū per manus tradendarum gestationes, & sacrorum ceremonias quæ quidem tribus ex ordine diebus continenter peragerentur. Ac primo quidem die Atheniensium ritu, denūciatio fiebat huiusmodi. Siquis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorum explorator accessit, discedat. Cæterum qui deo credūt & parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebantur, illo præeunte, dicentēq;: Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperium agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demum nascēbatur

sciebatur Aesculapius. Altero die Glycon in lucem emergens, deique exortus. Porro tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium agebatur. Dadis autem is appellabatur, idque ex re, propterea quod facies quaedam incenderetur. Postremo loco, Lunæ atque Alexandri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. At uero faciem gestabat, mysteriaque agebat Endymion Alexander: quum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descenderet autem in eum à tecti fastigio, tanquam à cælo, Lunæ uicem agens, Rutilia quaedam formosissima cuiusdam à Cæsareæ domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti, tum complexus agebantur, tum oscula, idque in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsitan nonnihil & eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulopost rursus introibat ornatu sacerdotali, multo cum silentio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autem bene canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagonæ, Carbatinis calceati, plurimum alij nidorem ructantes, Io Alexander. Porro subinde inter gestandas tædas, atque inter mysticas saltationes, femur illius de industria renudatum, aureum apparebat: pelle, sicuti confectio, inaurata circumdata, atque hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaque quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac reuerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob femur aureum, an alium Pythagorico illi consimilem, atque eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Pythagoræ mens emoriturque, oriturque uicissim.

Vatis at est animus diuina è mente profectus.

Hunc pater auxilio misit iustisque piisque.

Et rursus:

Tecta Iouis repetet, iouiali fulmine tactus.

Porro quum cunctis alijs denunciaret, ut à puerili concubitu temperarent, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Ponticis ac Paphlagonicis urbibus imperabat, ut tertio quoque anno mitterent, qui deo dicarentur, eiusque laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos & ætate florētissimos, formaque eximios. Quibus indulsis perinde ut emptitijs ad libidinem abutebatur, modis omnibus in eos debacchari solitus. Præterea legem quoque condiderat, ne quis maior annis octodecim sese admoto ore complecteretur, neue cum basio salutaret, sed reliquis manum duntaxat osculandam porrigens, solis ætate, formaque floridis osculum dabat, atque his quidem inde cognomen inditum, ut intra

osculum constituti dicerentur. Atque in hunc modū uecordibus ac stupidis mortalibus illudens, perpetuo deinceps suas nequitas exercebat, passim cōstuprans uxores, passim liberis abutens. Quin magnū quidam, cunctisq; optandum uidebatur, si cuius uxorē uel aspexisset modo. Porro si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo nō ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domū influxurum esse. Erant insuper, atq; eā non pauca, quæ sese etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Lubet etiam dialogū tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdā Tyaneni, cuius sapientiam ex his quæ sciscitatus est, conijcias licebit. Hunc e quidem legi pridem aureis descriptum literis, Tñ, in ipsis sacerdotis ædibus. Dic, inquit, mihi rex Glycon, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num alius ab illo priore? quid ais? Haud fas est ut isthuc audias. Sed quot annos apud nos permanurus, atq; oracula redditurus? Ad millesimum tertium. Deinde quò demigraturus? Ad Bactra, atque in eas regiones. Siquidem oportet & barbaros meos uictu, meaque præsentia frui. At reliquæ sortes, puta quæ in Dyndimis, Claro, Delphisq; redduntur: utrum ab autore proficiscuntur Apolline, an uana sunt quæ illic æduntur oracula? Ne isthuc quidem scire quæsieris, ne fas enim. Cæterum ego quis tandem post hanc uitam futurus sum? Camelus, deinde equus, post hæc uir sapiens, ac uates non inferior Alexandro. Atque hæc Glyconis cum sacerdote cōfabulatio. Postremo & oraculū carmine cōphēsū ædidi, quū nō ignoraret illū amicū esse Lepido.

Ne pare Lepido, namq; huic fatum instat acerbū.

Mrium etenim in modū metuebat Epicurum: sicuti superius dictū est: nimirum ut artificem ac sapientem, suis artibus atque imposturis hostem, atq; infensum. Itaq; ex Epicureis quēpiam, ausum se multis præsentibus coarguere, propemodum in uitæ discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiæ præfectū capitis ac cerferet, hoc nomine, quasi filium ipsius, qui tum Alexandria erudiebatur, occidissent. Atqui uiuit adolescens, incolumisq; reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui tua opera bestijs traditi perierunt. Porro huiusmodi quiddam acciderat. Cum adolescentulus amne aduerso in Aegyptum nauigasset, ad inundationem usq; subducto nauigio: persuasus est, uti pariter in Indiam nauigaret. Itaque dū diutius abesset, infelices illi eius ministri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse puerum, uel à latronibus (nam id temporis permulti grassabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renunciantes quemadmodum è medio sublatus esset. Deinde proditum oraculum, damnati serui, sub hæc adest

adeſt adoleſcentulus, peregrinationem ſuam enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexander indignatione percitus, quod coargueretur, neq; ferens opprobratam ſibi ueritatem, iuſſit ut qui adeſſent, lapidibus illū impeterent: alioqui & ipſos impioſ futuros, atq; Epicureoſ appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpiſſent: Demoſtratus quidam, qui diuerſabatur in Ponto: primus hominem ſui corporis obtegens obiectu, morti ſubduxit: alioqui lapidibus obruēdum, idēq; iure optimo. Quid enim oportebat unum inter tam multoſ inſanienteſ, ſanum eſſe, atq; à Paphlagonum ſtultitia malum ſibi accerere? Et illi quidem hæc euenerunt. Cæterum aduocatiſ iuxta oraculoꝝ ordinem iſſiſ qui propoſuerant (nam id fiebat pridie quàm reſponſa redderet) præcone rogante, an uaticinari uellet, ſi cuiſpiam illorum ex adyto reſpondiſſet, in malam rem, huiuſmodi hominem neq; tecto quiſquàm excipiebat, neq; igni, aquâue impertiebat: uerum erat illi ſolum aliud aliò uertendum, tanq̃ impio, deorumq; contēptori, atq; Epicureo: quod quidē p̃brū omniū erat grauiffimū. Quapropter unum etiam Alexander quiddā designauit deridiculum. Naſtus peculiareſ Epicuri ſententiãſ, librum (uti ſciſ) longe pulcherrimum, ſummatim Epicureæ diſciplinæ decreta complectentem, medium in forum deportauit, ac ligniſ ficulniſ exuſſit, tanq̃ autorem ipſum exureret ſcilicet, ac cinerem abiecit in mare, oraculo inſuper eam in rem ædito.

Edico decreta ſeniſ comburere cæci.

Haud perpendit ſcleſtus ille, quantum adferret iſ liber cōmoditatum iſſiſ, qui in eo legendo uerſarentur, quantamq; illiſ quietem, tranquillitatem, libertatemq; pareret: propterea quod à pauoribus, ſpectriſ, ac prodigiſ liberaret: tum ſpeſ inaneſ, atq; immodicaſ adimeret cupiditateſ, mentem ſanam ac ueritatem inſereret, planēq; luſtraret animū, non tæda quidem, aut ſquilla, aut aliſ id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinuſ quoddam hominiſ ſcleratiffimi, unum inter omnia multo impudentiſſimum. Quum iam non mediocrem in Regiam aditū ſibi patefeciffet, inq; aulam Cæſaream: præſertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante, quum bellū quod in Germania gerebatur, maxime flagraret diuo Marco cum Marco-manniſ & Quadriſ conſerente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duoſ leoneſ uiuoſ in Danubium immitterent, uariſ cum odoribuſ, ac ſacriſ quibuſdam magnificiſ, ſed præſtat ipſum oraculum referre.

Gurgitiſ fluuii turgentis ab imbribuſ Iſtri

Immiffiſſe duoſ Cybeleſ edico miniſtroſ:

Monte ſeraſ alitaſ: tum quantum alit Indicuſ aër

h ; Florum

Florum atq; herbarum bene olentum, moxq; futura est

Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum essent facta, quemadmodum ille præscripserat: leones quidē simulatq; in hostium regionem enataissent: Barbari canes quospiam, aut lupos esse rati, fustibus arcebant. At nostrorum protinus maxima strages est consequuta, uiginti fermè milibus simul extinctis. His confimilia sunt ea, quæ in Aquileia contigerunt, quum parum abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam respon- sionem: Cræsóq; redditum oraculum, frigide sanè detorsit: dicens deū quidem prædixisse uictoriam: haud tamen explicuisse, utrum Rhoma- norum esset futura, an hostium. Tandem quū plurimi iam eam in ur- bem confluerent: premereturq; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorum, qui ad oraculū uentitabāt, neq; sufficeret suppeditandis ijs, quæ ad uictum erant necessaria, cōminiscitur oraculorum genus quoddam id, quod nocturnū appellabatur. Si quidem libellis indormire solet: ut aiebat ipse: deinde tanq; in somnio diuinitus edoctus respondebat: ni- hil certi tamen. Sed ambigue plerumq; ac confusim: maxime si quos libellos conspexisset, accuratius atq; obseruantius obsignatos. Ad hūc enim modum citra ullum resignandi periculū, quicquid temere in men- tem uenisset, subscribebat: ratus & hoc ipsum oraculis conuenire. Erant autem ad id nonnulli constituti interpretes, qui mercedē non exiguam colligebant ab ijs, qui eiusmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, ex- plicarentq; atq; hoc illorum munus conductitium erat. Nam interpre- tum quisque talentum Atticum pendebat Alexandro. Nōnunq; quū neque consuleret quisquam, neque missus esset aliquis: imò quum ne es- set quidem huiusmodi quippiam: tamen oraculum ædebat, uti stultos mortales redderet attonitos. Quod genus illud erat.

Hunc age quære tuam qui tectus in ædibus, ac te

Clam prorsum, uxorem uultuq; oculisq; decoram

Stuprat adulterio, seruatorum ex agmine primus.

Ipse cui solus suastisti hæc omnia demens.

Eius enim florem libastisti, hoc dedecus ille

Nunc tibi compensans, cum coniuge dormit herili.

Quin ijdem tibi iam pridem letale uenenum

(Ut neque quæ faciant, possis audire, nec unq;

Cernere luminibus) tecte furtimque pararunt.

Inueniesque tuo sub lecto pharmaca, iuxta

Parietem, sub cervicali condita, porrò

Istis conscia criminibus tua serua Calypso est.

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim &

autores

autores, & loca palàm audisset designari: Verum illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo hæc artificio gererentur. Insuper & Barbaris nõ raro respõdit, si quis patria lingua sciscitaret, puta Syriace aut Gallice, quoties difficile erat inuenire cõterraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solet interualli, priusquàm oraculum redderet, quo uidelicet interim per ocium posset & soluere tuto libellos, & nancisci, qui cuncta possent interpretari. Quod genus erat & illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum:

Morphi ebargulis in umbra chnenchiranc, relinquet lucem.

Aliàs rursum, quum nec adesset item quispiam, neque tale quicquàm omnino contigisset, citra carmen eloquutus est: Redito unde uenisti. Siquidem is qui te misit hodie, perijt, interemptus à Diode uicino, accedentibus latronibus, Mango, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis. Cæterũ pauca nunc accipe ex his quæ mihi ipsi respondit. Sciscitato an caluus esset Alexander, quum libellos palàm atq; accurate obsignassem, responsum nocturnum subscribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rursum quum diuersis libellis eandem rogationem proposuissem, puta cuiatis esset uates Homerus, idq; alio atq; alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit, peterem aduersus laterum dolorem:

Cyrmide te iubeo, ac Latonæ tore perungí.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictum esset, utrum mihi satius esset in Italiam nauigio, an pedestri itinere proficisci, respondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret.

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorum de numero fuit & illud, unica rogatione pposita libello pro more inscripto talis cuiusdam rogationes octo, nomen aliquod e mentitus, missis drachmis item octo: præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille persuasus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli, ad unicam rogationem: ea erat huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor Alexander, octo misit oracula: sed quæ neq; cælum (quod aiunt) neq; terram attingerët, uerum absurda & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in posterum persensisset, præterea quod Rutilianum à matrimonio conatus essem auertere, sualissimq; ne prorsus in diuinatione spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibiq; acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaq; tempore percontanti de me, Rutiliano ita respondit,

Noctiuagis gaudet scortis, spurcòq; cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quū me in oppidum aduenisse sensisset, meq; Lucianum esse illum cognouisset: adduxeram autem milites duos, alterum lancea, alterum conto armatum, quos quidem à Cappadocia praeside mihi tum amico acceperā, quo me ad mare usq; deducerēt: accersit illico, sanè quàm comiter multaq; cum humanitate. Ego quū aduenissem, complures apud illum reperio: porrò bona quadam fortuna & milites unā mecum adduxeram. Tum ille manū mihi porrigit osculandam, quemadmodum uulgo facere consueuerat: ego admotus, perinde atq; osculum daturus acri morfu corripio, ita ut parum abfuerit, quo minus illi manū mancam redderim. Itaq; qui praesentes erant, praefocare me accedere conati sunt tanq; hominem sacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauiter tulerant, quod Alexandrum illum, non autē prophetam compellassem. At ille oppido quàm generose obnitens compescuit illos, pollicitusq; est se facile me placidum redditurum, declaraturumq; quantum posset Glycon, qui nimirum & hos qui maxime sauirēt ferocientq;, sibi redderet amicos. Moxq; ablegatis omnibus, mecum exostulauit, negans se clam esse quæ suasissem Rutiliano. Ecquid me laesisset ut ista in sese facerē, quū possem illius opera apud illū magnas ad res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem comoditateq; libenter accipio, perpendens nimirum, quo forem in periculo constitutus: pauloq; post prodibam, iam illi factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebāt, uehemēter erat stupēda, quod tam facile fuisset cōmutatus. Posthæc quū iam nauigare statuissem, missis Xenijs ac muneribus permultis (erā autē forte solus cum Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amstrim praemisso) pollicetur & nauim praebiturum sese, & remiges qui nos auherent. Etenim arbitrabar hæc animo simplici, atq; officiose fieri: uerum ubi iam in medio essemus mari, uideremq; gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicentē, non optimæ de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab Alexandro mandatum, ut tollentes nos in mare praecipites darent. Quod si contigisset, facile quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quū antehac pie atque inculpate uixerim, haudquaquam uelim in hac tam grandiatate, praesertim quum uxorem & liberos habeam, homicidio manus impiare, indicans uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quæque sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis in Aegialos, quorum etiam egregius meminit Homerus, retro legit cursum: ibi forte nactus praeternauigātes legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine

nomine in Bithyniam proficiscētes, deportādi uestigialis gratia, quod in singulos pendeatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circūuallaret, atq; illi se mihi commodos facilesq; præberent, receptus in nauigium, incolumis in Amastrim perueni: tantillum abfuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebam funem, quo hominem ulciscerem, quē iam tum ante mihi structas insidias oderam, proq; summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad accusationem intenderam animum, non paucis mecum facientibus, maximēq; qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verū qui tum Bithyniæ Pontóq; præsidebat: nos cohibuit penè supplicans & obsecrans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet, nequaquæ posse supplicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehendisset. Atq; ita quidem ab iracundiā destiti, meq; repressi: nō in tempore rem aggressurus, cum iudicem haberem ad eum modū affectum. Sed quid? an non & hoc inter alia facinus audax Alexandri, à principe Romano postulare ut Aboni murus, cōmutato uocabulo, Ionopolis appellaretur: utq; nomisma nouum signaret, altera quidem parte Glyconis obtinēs imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternū ducebat genus, teneret. Porrò cum esset de sese uaticinatus, oraculo prodito, factis decretum esse, ut annos uiueret centum & quinquaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maxime miserando periturum: nondum septuaginta natus annos interijt, uidelicet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen usque putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quod caluus esset: quū medicis caput hūmectandū præberet, ad mitigandū cruciatū, id quod haudquaquæ facere potuissent, nisi detractō galericulo. Hunc habuit exitū Alexādrī tragœdia, atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophæ, ut res uideri possit prouidētia quadam esse gesta, quum casu nimirum ad hunc modum eueniret. Restabat illud, ut & epitaphium uita acta dignum ei constitueretur, neque non certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticiniū coniurauerant, uidelicet impostoribus insignibus ac præcipuis ad Rutilianum arbitrum sese conferentibus, ut is pronunciatet, quem ex ipsis oporteret in oraculi successionem capeffendam eligi, atque sacerdotali propheticaque corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Pætus, qui artis professione medicus, tum ciuis quum esset, ista faciebat: neque medico, neque homine cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipsi sibi diuinandi autoritatem seruans, posteaquā inde iam demigrauerat. Hæc amice ex

ce ex plurimis pauca, quo degustamentum hominis praberem, scribenda putavi, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atque amico, querensq; ego unū omniū maxime suspicio: idēq; pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem, uel ob amorē ueri, uel ob morum mansuetudinem ac moderationem, uel ob uitæ tranquillitatē, postremo comitatē atq; humanitatē erga hos, quibus cum uiuis. Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam iucundius) ut Epicurū ulciscerer, uirum uere sacrum, ingenioque diuino, quiq; solus quæ uere sunt honesta & nouerit, & tradiderit: quiq; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secū haberent consuetudinē. Deniq; arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem inciderint, liber hic nō nihil utilitatis afferre uideatur, dum quædam redarguit, quædam in opinionibus horum, qui & recte sentiunt, confirmat ac stabilit.

ALEXANDRI SEV PSEVDOMANTIS, DES. ERA/
smo Roterodamo interprete, finis.

ORNATISSIMO VIRO

D. CHRISTOPHORO VRSEVVICO, ERASMVS
ROTERODAMVS S. D.

Quidem hac mente semper fui ornatissime idēque humanissime Christophore, ut à nullo prorsum uitio perinde abhorruerim atq; ab ingratitude, nec unq; istos hominis uocabulo dignos iudicārim, qui alieni in se meriti tempore ullo possent obliuisci. Rursus eos existimauerim beatos, quibus tantum facultatis fortunæ commoditas suppeditasset, ut bene de se meritis, possent parem remetiri gratiā: beatissimos autem quibus licuisset acceptum beneficium aliquo cum fœnore repēdere. Proinde cum antehac sæpenumero mecum repeterem, quantum in me nihil promeritum tua benignitas contulisset (nam colatum arbitror, quicquid ita delatum est, ut haud scio utrum per fortunam, an per me ipsum: certe per te non steterit quo minus acceperim) circumspectaremq; quonam argumento possem aliquam saltem erga te memoris gratiæ animi significationem dare: neq; in tanta fortunæ meæ tenuitate quicq; occurreret, quod ulla ex parte, nō dicam tuis meritis responderet, sed quod uel animo satisfaceret meo: illud deniq; mihi uenit in mentē, ut saltem istos quosdā nō inurbanos homines imitarer, q; stofculo quopiā insigni, aut alio simili symbolio misso, uoluntatis propensionē, proptiq; animi studiū testificari solent: præsertim ipsi
tenuēs

tenues erga eos. quibus neq; res, neq; animus sit alienorū egens mune-
rum. Ergo Græcanica ingredienti *μουσῆα* (nā musarū horti uel medijs
uernant brumis) statim inter multos uaria adblandiētes gratia, hic Lu-
ciani flosculus præter ceteros arrisit. Eum nō ungue, sed calamo decer-
ptum ad te mitto, nō solum nouitate gratum, colore uarium, specie ue-
nustum, nec odore modo fragrantem, uerum etiā succo præsentaneo sa-
lubrem & efficacem. Omne tulit punctum (ut scripsit Flaccus) qui mi-
scuit utile dulci. Quod quidem aut nemo, mea sentētia, aut noster hic
Lucianus est assequutus, qui prisca comœdiæ dicacitatem, sed citra pe-
tulantiā referens: deū immortalem, qua uafricie, quo lepōre perstrin-
git omnia, quo naso cuncta suspendit, quā omnia miro sale perfri-
cat, nihil uel obiter attingens, quod non aliquo feriat scommate, præci-
pue philosophis infestus, atq; inter hos Pythagoricis potissimum, ac
Platonicis ob præstigias: Stoicis item propter intolerandum superci-
lium, hos punctim ac cæsim, hos omni telorum genere petit: idq; iure
optimo. Quid enim odiosius, quid minus ferendū, quā improbitas
uirtutis professione personata? Hinc illi blasphemī, hoc est, maledici
uocabulum addidere, sed hi nimirū, quorum ulcera tetigerat. Pari liber-
tate deos quoq; passim & ridet & lacerat, unde cognomen inditū *ἀθεῖου*
speciosum profecto, uel hoc nomine, quod ab impijs ac superstitiosis
attributum. Floruit (uti putant) Traiani fermē temporibus, indignus
ita me deus amet) qui inter sophistas annumeretur. Tantū obtinet in
dicendo gratiæ, tantum in inueniendo felicitatis, tantum in iocando le-
pōris, in mordendo aceti, sic titillat allusionibus: sic seria nugis, nugas
serijs miscet: sic ridens uera dicit, uera dicendo ridet: sic hominū mores,
affectus, studia, quasi penicillo depingit: neq; legenda, sed planē spe-
ctanda oculis exponit, ut nulla Comœdia, nulla Satyra cū huius dia-
logis conferri debeat, seu uoluptatē spectes, seu spectes utilitatem. Cæ-
terum si nominatim quæras huius argumentum dialogi, facit id quod
semper facit. Pythagoram uelut impostorem ac præstigiatorē taxat:
Stoicorum fastum & sapientem barbam ridet: diuītum ac regum uita
quantis sit erumnis obnoxia docet: contra quā expedita res peuper-
tas hilaris, suāq; contenta sorte. Quem uti legas attentius, te maiorem
in modum rogo, si quando tibi per tua licebit negocia, frontem expor-
rigere. Audies enim Gallum cum hero sutore confabulantem, magis
ridicule quā ullus possit *γελωτοποιός*, sed rursus sapientius quā
theologorum ac philosophorum uulgus nonnunq; in scholis magno
supercilio, magnis de nugis disputat. Vale optime atq; humanissime
Christophore, & Erasmus inter tuos ascribito dientulos, amore, stu-
dio, officio celsurum nemini. Ex arce Hammensi. An. M. D. III.

Luciani